

(NE)ÚSPĚŠNÉ NĚMECKÉ POKUSY O DISKREDITACI PRVNÍ POZEMKOVÉ REFORMY

KRISTÝNA KAUCKÁ

Úvod

V období první Československé republiky byl zahájen rozsáhlý projekt pozemkové reformy, jehož hlavním cílem bylo vyřešit sociální a ekonomické problémy země, obzvláště pak venkova. Jeden z důležitých nástrojů představovalo přerozdělení pozemků od velkostatkářů drobným přidělcům. Častými držiteli pozemků byli říšskoněmečtí velkostatkáři či lidé, kteří se hlásili k německé národnosti, reforma se tedy nevyhnula podezření z cíleného útoku na tyto majitele. Nacionální aspekty pozemkové reformy se mimo jiné projevily při Společnosti národů, kde na základě versailleského mírového systému vznikla soustava arbitrážních soudů (netvořily ovšem přímou součást Společnosti národů). Jedním z nich byl i Československo-německý smíšený rozhodčí soud (*Tribunal Arbitral Mixte Allemand-Tchécoslovaque*), kam obě vlády vyslaly svého zástupce.¹ Vyjednávání československého a německého agenta probíhala poměrně klidně a vstřícně, přesto nebyli někteří říšskoněmečtí velkostatkáři s řešením svých sporů spokojeni a snažili se působit na mezinárodní mínění. Předpokládali, že přimějí československou vládu vyhovět jejich požadavkům prostřednictvím tzv. *Völkerbundlig*, ty však nesloužily jen „k boji“ proti pozemkové reformě, ale snažily se také hájit zájmy německé menšiny v Československu.

Během meziválečného období vzniklo v Československu hned několik spolků, nesoucích ve svém názvu toto pojmenování, nejprve se tedy musí odlišit. Příspěvek se primárně zaměřuje na aktivitu organizace *Völkerbundliga der Sudetenländer – deutscher Zweig* (VdSdZ), spojené především s osobou Josefa Korce. Následně nastíní osudy sdružení *Deutsche Liga für Völkerbund und Völkerverständigung* (DL), v jejímž čele stál velkostatkář a poslanec Wilhelm Medinger. Stranou bude ponechána *Deutsche akademische Völkerbundliga*, jež se zaměřovala na německé vysokoškolské a s pozemkovou reformou nijak nesouvisela.²

---

¹ Československo-německý smíšený rozhodčí soud vznikl na základě čl. 304 Versaillské mírové smlouvy. Soud měl mít tři členy (jednoho z Německa, jednoho z Československa a jednoho z neutrální země). Jednací řád si ustanovoval každý soud sám. V československém právním systému fungoval na základě zákona č. 146/1922 Sb. z. a n., o provádění ustanovení o mezinárodních smíšených rozhodčích soudech. Pozemková reforma byla pouze jedním z dílčích témat, jež se před soudem projednávala. Více o této instituci viz Kaucká, Kristýna: První československá pozemková reforma před Společností národů. Majetkoprávní spory s říšskoněmeckými a maďarskými velkostatkáři. *Moderní dějiny* 23, 1/2015, s. 127–154.

² Archiv hlavního města Prahy (AHMP), fond Ústřední národní výbor hlavního města Prahy – sond Spolkový katastr (SK), sign. X/440. Stanovy schváleny 1924.

Josef Korec a Völkerbundliga der Sudetenländer – deutscher Zweig

Olomoucký rodák Josef Korec³ se snažil pomocí tisku a zahraničních kontaktů působit na veřejné mínění v Československu i za jeho hranicemi. Od léta 1919 propagoval myšlenky o právu německé menšiny na sebeurčení. Institucionální platformu se mu zpočátku založit nepodařilo, a tak vydával alespoň časopis Völkerbund.⁴ Tiskla jej firma Ferdinanda Buršovského v Zábřehu nákladem 2 500 výtisků,⁵ zřejmě ale nevydržel dlouhou dobu. Během ledna 1920 přihlásil Korec u Zemské správy politické spolek *Völkerbundliga der Sudetenländer – deutscher Zweig*, jenž byl úspěšně konstituován v listopadu 1920, kdy se v Karlových Varech konala členská schůze. Přítomni byli například advokáti Leo Epstein a Franz Wien-Claudi, který spolupracoval s říšskoněmeckými velkostatkáři v Československu. Spolek se prezentoval jako apolitický a usilující o přiměří mezi národy. Proklamativně se hlásil k myšlenkám britské *Union of democratic Control*, která vystupovala proti militarismu a fašismu, bojovala za práva žen a požadovala otevřenější zahraniční politiku.⁶ Již na první schůzi zazněly výroky zaměřené proti Československé republice, a tak byla následně jeho činnost československými úřady pozastavena a spolek fungoval v ilegality.⁷ Jeho ústředím byly Karlovy Vary, jelikož většina schůzek a zasedání se odehrávala právě tam. Finanční podporu sdružení získávalo od německých velkostatkářů.

Velmi úzké vazby měl Josef Korec na Heinricha Beauforta,⁸ velkostatkáře z Bečova nad Teplou, který jeho aktivity financoval.⁹ Bayerova tiskárna v Karlových Varech vydávala list s názvem Völkerbund, pravděpodobného nástupce předchozího Völkerbundu (výkonným redaktorem byl Josef Korec).¹⁰ Časopis obsahoval příspěvky, jež byly zaměřeny proti Československé republice. Vydavatelé „obcházeli“ cenzuru tím, že prvně vytiskli jedno číslo v počtu 15 až 20 kusů a teprve po provedené cenzuře vydali celý náklad (zhruba 2 000 výtisků), v němž se nově objevily i články, jež by mohly vzbudit pozornost úřadů.¹¹ Snahou bylo publikovat také v zahraničí, o čemž svědčí Korcova korespondence s redakcí deníku

³ Uváděl, že pochází ze smíšeného manželství: otec Čech, matka Němka. Podle úředního záznamu o otci uvedeno: „*Otec do převratu dělal Němce; ještě po převratu zdráhal se složit slib republice, později slib složil a nyní hlásí se k Čechům*“. Národní archiv (NA), fond Prezidium ministerstva vnitra (PMV) I, sign. 225-288-1, kart. 288. Zpráva o Korcovi, ze dne 9. dubna 1920, podpis nečitelný. Za první světové války Josef Korec sloužil jako setník c. a k. generálního štábu.

⁴ S vysokou pravděpodobností lze ztotožnit s Völkerbund: internationale Tribüne für die Völkerbundbewegung, který dle katalogizačního záznamu Národní knihovny České republiky v letech 1919–1924 vyšel celkem 6x; viz http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=002498466&local_base=NKC [29. 7. 2016].

⁵ NA, PMV I, sign. 225-288-1, kart. 288. Zpráva o Korcovi, ze dne 9. dubna 1920, podpis nečitelný; Předplatitelů bylo ale zhruba 1 000, přebytečné výtisky byly rozdávány zdarma a rozesílány hlavně do Německa.

⁶ Union of Democratic Control byla opoziční zájmová skupina, jež kritizovala britskou zahraniční politiku. V srpnu 1914 ji založili politik Sir Charles Trevelan, politický aktivista a novinář Edmund Den Morel, politik James Ramsay MacDonald, politik Arthur Ponsonby a spisovatel Ralph Norman Angell. Hnutí bylo napojeno na labouristickou stranu. Bližší viz International Encyclopedia of the First World War, dostupné online http://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/union_of_democratic_control [5. 3. 2017] a též British Library of Political and Economic Science, <https://archives.lse.ac.uk/TreeBrowse.aspx?src=CalmView.Catalog&field=RefNo&key=MOREL> [5. 3. 2017].

⁷ NA, PMV I, sign. 225-288-1, kart. 288. Zpráva pro ČTK; AHMP, SK, sign. XXII/0771. Rozhodnutí o rozpuštění spolku ze dne 24. prosince 1920, jmění 11 441 Kč bylo dáno do soudní úschovy. V roce 1934 o vydání jmění žádal Josef Korec.

⁸ Rod Beaufort-Spontin pocházel z Belgie a od počátku 19. století žil v Čechách na západočeském panství Bečov nad Teplou. Posledním majitelem Bečova byl Heinrich Maria Eugen, šestý vévoda z Beaufort-Spontinu, který byl vedoucí osobností sudetoněmeckého hnutí v prvorepublikovém období. Ve třicátých letech byl Heinrich Maria Eugen aktivním členem Sudetendeutsche Partei a jeho dva synové bojovali v německé armádě. Cink, Ondřej – Wizovský, Tomáš: Bečov: hrad a zámek. Praha 2010, nestranáková.

⁹ NA, PMV I, sign. 225-288-1, kart. 288. Zpráva důvěrníka, nedatováno, nesignováno.

¹⁰ NA, PMV I, sign. 225-286-29-9, kart. 286. Zpráva z Karlových Varů z prosince 1921, nesignováno. Zrekapitulován záměr vydávat od začátku května 1922, Bayerově tiskárně Korec plánoval zaplatit 60 000 Kč.

¹¹ NA, PMV I, sign. 225-288-1, kart. 288. Dopis datován 5. března 1920.

Manchester Guardian.¹² Množství dopisů si Korec vyměnil s britským novinářem a politikem Edmundem D. Morelem, spoluzakladatelem skupiny *Union of Democratic Control*. Podrobně a tendenčně mu popsal situaci majitele Bečova nad Teplou Beauforta a upozornil jej na československou pozemkovou reformu,¹³ načež Morel umožnil uveřejnění článku „*From our correspondent in Czechoslovakia*“ ve *Foreign Affairs*, měsíčníku vydávaném *Union of Democratic Control*.¹⁴ Informace o postavení německé menšiny v Československu se Korec snažil předat i Lloydovi Georgovi,¹⁵ bohužel ale nelze zjistit, jestli dopis k britskému premiérovi skutečně doputoval a zda se dočkal reakce.

V červnu 1921 navštívil Korce v Karlových Varech švédský plukovník Ludvík Alexandr Sebastian Petersen a poté se přesunul do Bečova k Beaufortovi. Cílem návštěvy, kterou se snažilo monitorovat ministerstvo vnitra, bylo studium národnostních poměrů v Československé republice.¹⁶ Zaznívaly totiž obavy, že Petersen byl placen německými kruhy, aby „*informoval švédskou veřejnost dle jejich přání*.“¹⁷ Ještě před svým příjezdem do Československa zveřejňoval novinové články, jež byly mířeny proti československé vládě. Získání švédské diplomacie na svou stranu byl součástí Korcovy „*uzavírací politiky proti Československu*“.¹⁸

Za pozornost jistě stojí i snaha ovlivnit Helmera Rostinga, člena dánské mise při Společnosti národů.¹⁹ Roku 1921 jej informátor Josef Korec²⁰ a majitel Bečova nad Teplou Heinrich Beaufort zavezli do vnitrozemí, kde mu chtěli ukázat těžkou situaci německé menšiny v Československu.²¹ Vybrány byly Kralovice a Petrovice u Plzně, kde podle statistického lexikonu z r. 1934 žilo 98,7 % československého obyvatelstva (soudní okres Kralovice).²² Pravděpodobně se zde snažili poukázat na nevhodné životní podmínky německé menšiny v okrese s majoritním československým osídlením. Korcovi a Beaufortovi se na Rostinga podařilo zapůsobit, jelikož o rok později působil jako prostředník při předávání memoranda říšskoněmeckých velkostatkářů československé diplomacii.²³

Politické aktivity Josefa Korce na území Československé republiky skončily v roce 1922, kdy zakoupil hotel v Bavorsku a věnoval se jeho provozu.²⁴ Teprve v roce 1927 se pokusil o návrat do Československa a opětovně zapojení do politických aktivit, ale s menší rázností

¹² NA, PMV, sign. 225-286-29-9, kart. 286, nabídka článku „Poměry v československých nemocnicích“, dopis datován 5. srpna 1921.

¹³ Tamtéž, dopis Morelovi datován 4. července 1921, podepsán Josef Korec.

¹⁴ Tamtéž, dopis adresován E. Morelovi, podepsán J. Korcem datován 16. srpna 1921; Zpráva vyšla v *Foreign Affairs*, Vol. III., No. 2, August 1921, s. 28.

¹⁵ NA, PMV I, sign. 225-286-29-9, kart. 286, dopis adresován B. M. Gardnerovi, podepsán P. Auger, dne 20. července 1921.

¹⁶ NA, PMV I, kart. 287. Zpráva z Karlových Varů z 13. června 1921.

¹⁷ Citováno dle: Tamtéž.

¹⁸ Citováno dle: Tamtéž, Zpráva důvěrníka z Karlových Varů, datováno 30. září 1920.

¹⁹ Helmer Rostgaard Rosting (1893–1945), člen dánské mise u Společnosti národů, měl na starosti menšinovou otázku.

²⁰ Ke Společnosti národů v roce 1926 podal petici ohledně své osoby: byla mu totiž zrušena penze, nejspíše za jeho žurnalistické aktivity a vydávání *Völkerbundu* v Karlových Varech. Tato petice ale nebyla posouzena jako menšinová. Archiv Společnosti národů, Ženeva (dále Archiv SN), fond Section des Commissions administratives et des questions de minorités, kart. 1624, podepsán Josef Korec a posudek datován 8. dubna 1926.

²¹ Archiv kanceláře prezidenta republiky (dále AKPR), fond KPR-T tajné (1921–1944), sign. T 104/21, kart. 32, Zpráva z Karlových Varů ze dne 24. května 1921.

²² Statistický lexikon obcí v zemi České, úřední seznam míst podle zákona ze dne 14. dubna 1920, čís. 266 Sb. z. a n., vydán ministerstvem vnitra a Státním úřadem statistickým na základě výsledků sčítání lidu z 1. prosince 1930. Praha 1934, s. XXI.

²³ Archiv ministerstva zahraničních věcí (AMZV), fond II. Sekce – Společnost národů, kart. 708, záznam ze dne 1. listopadu 1922.

²⁴ NA, PMV I, sign. 225-792-26, kart. 792, dokonce v roce 1925 zvažoval žádost o německé občanství, o čemž svědčí žádost o propuštění z československého svazku, nedodal ale potřebné dokumenty a formálně zůstal československým státním příslušníkem.

než v prvních poválečných letech.²⁵ Později se rozhodl budovat kariéru v Německu a od roku 1933 navštěvoval mnichovské schůze *Sudetendeutscher Heimatbund* (Sudetoněmecký domovský svaz).²⁶ V Bavorsku byl označován za problémového a politického „hochštaplera“. Neúspěšně usiloval o pozici na Ministerstvu vnitra v Berlíně,²⁷ načež se snažil odcestovat zpět do Československa. Při žádosti o povolení k návratu roku 1934 již uváděl, že z hitlerovské ideologie vystřízlivěl a bude v pohraničí pracovat proti „*nákaze hackenkreuzlerství*“. Tentokrát se do ČSR skutečně vrátil, ukončil své doktorské studium na Filozofické fakultě Německé univerzity v Praze²⁸ a výraznějších politických aktivit se zdržoval. Získal místo redaktora Radiojournalu v Praze, proti čemuž protestovalo ministerstvo vnitra, ale ministerstvo zahraničí jej pro tuto práci doporučilo.²⁹ Postupně se stále více přikláněl k NSDAP a roku 1939 zažádal o německé občanství. Jeho syn z prvního manželství Erwin po dostudování práv na Německé univerzitě v Praze³⁰ vstoupil do Wehrmachtu.³¹

Josef Korec se na podzim roku 1941 stal treuhändrem³² firmy Akciová společnost pro obchod se sklem Orlický.³³ Vzápětí vstoupil spolu se svou manželkou Teresíí a synem Erwinem do správní rady.³⁴ Během prosince 1941 funkce treuhändera ve firmě zanikla a Korcova rodina se stala majoritním akcionářem s 96 % podílem na kapitálu. Většina akcií byla napsána na Erwina Korce, po dobu jeho služby ve Wehrmachtu jej ale zastupoval otec Josef Korec.³⁵ Po Erwinově smrti v květnu 1943 si akcie mezi sebou rozdělili Josef Korec a jeho

²⁵ Tamtéž, dopis ministerstva zahraničních věcí adresovaný ministerstvu vnitra, datován 11. listopadu 1927, nesignován.

²⁶ Vystoupil na schůzi Sudetendeutscher Heimatbundu dne 26. června 1933, kde pronesl protičeské výroky; NA, fond Prezidium zemského úřadu v Praze, sign. 207-1370-4/4, kart. 1371. Dopis adresovaný konsulátu Československé republiky v Mnichově ze dne 6. července 1933.

Sudetendeutscher Heimatbund reprezentoval ústřední organizaci československých Němců žijících v zahraničí. Konstituoval se z Hilfsverein für Deutschböhmen und die Sudetenländer v Rakousku a z Sudetendeutscher Hilfsverein in Německu, od roku 1925 působil pod názvem Sudetendeutscher Heimatbund. Více viz Balcarová, Jitka: „Jeden za všechny, všichni za jednoho!“ Bund der Deutschen a jeho předchůdci v procesu utváření „sudetoněmecké identity“, Praha 2013, s. 111.

²⁷ NA, fond Úřad říšského protektora, Praha, sign. 114-183-5, kart. 181. Dopis adresovaný Sonderbeauftragten beim Reichsprotektor in Böhmen und Mähren Dir. Müller, podepsán Danninger, Kreisleiter Miesbach.

²⁸ Archiv Univerzity Karlovy (AUK), fond Matriky Německé univerzity v Praze, inv. č. 6, Matrika doktorů Německé univerzity v Praze (1936–1939), folio 173, záznam ze dne 11. prosince 1937. Dostupné online <https://is.cuni.cz/webapps/archiv/public/book/bo/1689099411327390/177/?lang=cs> [24. 3. 2017].

²⁹ Archiv bezpečnostních složek (ABS), sign. 2M: 233-3-4. Korespondence ministerstva vnitra s ministerstvem zahraničních věcí z roku 1936.

³⁰ AUK, Matriky Německé univerzity v Praze, inv. č. 7, Matrika doktorů Německé univerzity v Praze (1940–1945), folio 59, záznam v matrice z 6. července 1940. Dostupné online: <https://is.cuni.cz/webapps/archiv/public/book/bo/1561217422590475/63/?lang=cs> [24. 3. 2017].

³¹ NA, fond NSDAP-Spojovací ústředna při úřadu říšského protektora, Praha, sign. 123-302-6, kart. 302. Aufnahmeantrag Korec, datovaný 20. listopadu 1940, podepsán Josef Korec.

³² Více o arizaci a funkci treuhändra viz Jančík, Drahomír – Kubů, Eduard – Šouša, Jiří: *Arisierungsgewinnler: Die Rolle der deutschen Banken bei der „Arisierung“ und Konfiskation jüdischer Vermögen im Protektorat Böhmen und Mähren*. Wiesbaden 2011, s. 72–83.

³³ Firma vznikla roku 1936 akcionováním rodinné společnosti Josef Ohrenstein, která sídlila v Klimentěské ulici 32 na Praze 2 (Compass. *Kommerzielles Jahrbuch 1939: Čechoslovakie*, roč. 72, Praha 1939, s. 654). V roce 1943 je ve správní radě uváděna Korcova manželka – Therese Korec (Compass. *Kommerzielles Jahrbuch 1943: Čechoslovakie*, roč. 76, Praha 1943, s. 444). Zajímavé je, že firma byla již před druhou světovou válkou značně zadlužena. Živnostenská banka na schůzi dne 18. dubna 1939 povolila úvěr 500 000 K a 14. listopadu 1939 jej navýšila na 1 000 000 K, což se rovnalo výši akciového kapitálu (Archiv České národní banky, fond Živnostenská banka, sign. ŽB/2687/203 a ŽB/1782/25).

³⁴ Státní oblastní archiv Praha (SOA Praha), fond Krajský soud obchodní, sign. B XXXIV – 1, kart. 1959, Žádost o změnu zápisu v registru ze dne 10. prosince 1941, podepsáni Josef Korec, Therese Korec, Milly Hvizdalek-Marcuzzi a Eduard Frind.

³⁵ Tamtéž, Liste der Anwesenden bei der am 28. September 1942 stattfindenden a.o. Generalversammlung der Orlický A. G. Prag II., Klemensgasse 36, podepsán Eduard Frind. O Erwinově smrti též ABS, sign. 2M: 12457, spis. č. j. 18856/47-B/3-Ki, ze dne 19. 3. 1947.

manželka Theresie.³⁶ Roku 1945 bylo československými úřady žádáno Korcovo vydání z Rakouska, jelikož byl obviňován z odcizení dvou milionů korun ze společnosti.³⁷ Částku zřejmě vyzvečel z Rakouska skrze vídeňskou pobočku, založenou v lednu 1945.³⁸ Další osudy tohoto protagonisty VdSdZ jsou bohužel neznámé.

Pokus Korcovy Völkerbundligy ovlivnit mezinárodní mínění lze hodnotit jako epizodickou záležitost. Josef Korec představoval politického outsidera, jenž nemohl diskurs výrazněji posunout. Přesto československé úřady bedlivě sledovaly jeho aktivity a následně je vyhodnocovaly. Příběh Josefa Korce je v kontextu prvorepublikového vývoje zajímavou sondou do života německé menšiny v Československu, názorně ukazující, že i „dobrodruh“ Korcova formátu si dokázal najít svou klientelu. Ačkoliv se jednalo o politického outsidera, důvěru a finanční prostředky mu svěřil významný velkostatkář Heinrich Beaufort. Korcova první etapa protistátní činnosti skončila již v roce 1922, předznamenala však pozdější snahy německé menšiny internacionalizovat národnostní otázku, jak později učinil senátor a velkostatkář Wilhelm Medinger, který představoval pro Československou republiku vážnější nebezpečí.

Wilhelm Medinger a Deutsche Liga für Volkerbund und Völkerverständigung

Roku 1922 vznikla *Deutsche Liga für Volkerbund und Völkerverständigung*, jejímž sídlem byla Praha a svůj předobraz měla v již fungujících zahraničních spolcích, například v Německu. Členskou základnu tvořily výrazné osobnosti německého veřejného života. Jen namátkou lze jmenovat Alfonse Clary-Aldringena (od roku 1935 stál v jejím čele),³⁹ Maxe Fürstenberga,⁴⁰ mimo bývalé šlechtice například Konrada Henleina.⁴¹ Do čela Völkerbundligy se dostal majitel velkostatku Malá Skála Wilhelm Medinger. Tento vídeňský roďák, který pocházel z vážené podnikatelské rodiny, vystudoval agrární inženýrství a pokračoval ve studiu státovědy, filosofie a dějin umění v Halle, kde obdržel doktorský titul. Roku 1902 získal velkostatek Malá Skála s pivovarem v Jablonci nad Nisou a od roku 1908 patřil mezi ústavověrné velkostatkáře v Čechách.⁴² Medinger disponoval cennými zahraničními kontakty, jelikož se pohyboval v rakouských diplomatických službách (1919 vyslanec v Haagu). Následně přijal československé státní občanství, působil jako poslanec za Německou nacionální stranu a po roce 1925 se stal senátorem za Německou křesťansko sociální stranu lidovou.⁴³ Pro zajištění požadavků německé menšiny využíval zahraničních kontaktů a sna-

³⁶ SOA Praha, Krajský soud obchodní, sign. B XXXIV – 1, kart. 1959, Bericht über die Sitzung des Verwaltungsrates der GLER A. G. Prag II. vom 22. Mai 1943, podepsáni Edgar Reisenauer, Therese Korec, Doris Chmiedt, Josef Korec a Milly Hvizdalek-Marouzzi.

³⁷ NA, fond Ministerstvo vnitra, Praha – Stíhání válečných zločinců, sign. 316-25-9, kart. 25. Pátrání po Josefu Korcovi, datováno 4. prosince 1945, podepsán Žák.

³⁸ Ve Vídni byla zřízena pobočka „Gler Aktiengesellschaft für Glashandel, Zweigniederlassung Wien“; SOA Praha, Krajský soud obchodní, sign. B XXXIV – 1, kart. 1959, Žádost o změnu v zápisu v obchodním rejstříku dle zák. č. 200/46 Sb. ze dne 28. prosince 1948, odkaz na zápis pod položkou 718/19 z 2. ledna 1945.

³⁹ Alfons Clary-Aldringen byl posledním majitelem velkostatku Teplice. V roce 1940 spolu s manželkou vstoupili do NSDAP a po druhé světové válce z Československa odešli. O jeho postojích blíže viz Jelínková, Dita: „Když ta širá, různorodá vlast přestala existovat...“ aneb Osudy rodiny Clary-Aldringen po rozpadu Rakouska - Uherska a její hledání nové cesty v postimperiálním světě. *Theatrum historiae* 6, 2010, s. 125–162.

⁴⁰ Maximilián Egon Fürstenberg byl majitelem velkostatku Křivoklát a od roku 1933 členem NSDAP. Blíže o jeho fascinaci Hitlerem viz Malinowski, Stephan: *Vom König zum Führer. Deutscher Adel und Nationalsozialismus*. Frankfurt am Main 2004, s. 582.

⁴¹ Jelínková, Dita: Transformace životní reality Alfonse Clary-Aldringena v postimperiálním světě. *Postoje, strategie, konsekvence*. In: Hazdra, Zdeněk – Horčíčka, Václav – Županič, Jan (eds.): *Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století*. Praha 2011, s. 120.

⁴² Krüger, Peter: *Wilhelm von Medinger, die internationale Ordnung nach 1918 und der Schatten des Mannes aus der Mancha*. Bohemia, Bd. 26, Collegium Carolinum. München 1985, s. 260.

⁴³ Dostupné online: http://www.biographien.ac.at/oebl/oebl_M/Medinger_Wilhelm_1878_1934.xml [21. 7. 2016].

žil se působit na kancelář prezidenta republiky – například v červenci 1922 se domohl vstupu k Tomáši G. Masarykovi. Upozorňoval na situaci majitele vrchlabského velkostatku Čerína a protestoval proti provádění pozemkové republiky a záboru pohraničních lesů.⁴⁴

Medinger spoluzaložil Svaz německých velkostatkářů, organizaci sdružující německé velkostatkáře v Československu, jejímž cílem bylo působit proti agrární reformě. Vznikla jako reakce na vytvoření Svazu československých velkostatkářů, který svoji obrannou taktiku důsledně chápal jako vnitřní záležitost státu a odmítal pozemkovou reformu přenést na mezinárodní pole. Nakonec spolu oba Svazy spolupracovaly a částečně se kryla i jejich členská základna. Svazy se snažily působit na úředníky Státního pozemkového úřadu a získávat politické spojence, kteří by mohli ovlivnit agrární reformu v legislativní rovině, například finanční podporou Karla Práška a jeho nově založené Strany agrární a konzervativní. Prášková strana však ve volbách roku 1925 neuspěla a s ní ztroskotaly i naděje velkostatkářů výrazně ovlivnit československé politické směřování. Po tomto zklamání, jež bylo doprovázeno i sporem mezi velkostatkáři a Práškem, bývalí šlechtici přistupovali k politikům a politickým stranám opatrněji a volili jiné obranné strategie.⁴⁵ Další platformou, kterou se mimo velkostatkářské Svazy rozhodli využít, byla Deutsche Liga für Völkerbund und Völkerverständigung in der Tschechoslowakei.

Pojící osobou mezi Korcovým sdružením⁴⁶ a Medingerovou Völkerbundligou byl Leo Epstein, finanční rada Prokuratury a člen *Staatswissenschaftlichen Staatsprüfungskommission an der deutschen Universität in Prag*. Ve svých publikacích, většinou rozbořech zákonných opatření Československé republiky, se věnoval otázkám jazykového práva,⁴⁷ národnostním záležitostem a menšinové politice.⁴⁸ Horlivě se vyjadřoval k postavení německé menšiny v Československu, obzvláště v hlavním městě Praze, kterou chápal jako tradičně německé město a politiku místní samosprávy coby „*tschechischen Terror*“.⁴⁹

Společnost národů vzbuzovala u německé menšiny v Československu velké naděje. Zástupci říšskoněmeckých velkostatkářů po ní žádali vyslání komise, jež měla prověřit provádění pozemkové reformy.⁵⁰ Ta do Československa skutečně dorazila, později se ale setkala s kritikou, že její zástupci německé oblasti ve skutečnosti ani nenavštívili. Člen norské mise u Společnosti národů Eric Colban (ředitel Menšinové sekce SN) reagoval v dopise britskému diplomatovi Charlesi Tuftonovi⁵¹ následovně: možnost návštěvy mu byla nabídnuta, kvůli nedostatku času ale do německých oblastí nezavítal.⁵² Eric Colban jednal se zástupci

⁴⁴ AKPR, KPR-T tajné (1921–1944), Dr. Medinger Vilém, velkostatkář Malá Skála T499/21, kart. 50. Záznam ze 7. července 1922, podepsán Přemysl Šámal.

⁴⁵ Jelínková, Dita: Transformace životní reality Alfonse Clary-Aldringena, s. 113.

⁴⁶ Leo Epstein byl na schůzi „Völkerbundu“ dne 13. listopadu 1920 v Karlových Varech zvolen do širšího předsednictva spolku viz NA, PMV I, sign. 225-792-26 kart. 792, Zpráva o schůzi „Völkerbundu“ dne 13. listopadu v Karl. Varech.

⁴⁷ Epstein, Leo: Das Sprachenrecht der Tschechoslowakischen Republik. Reichenberg 1927.

⁴⁸ Epstein, Leo: Der nationale Minderheitenschutz als internationales Rechtsproblem: (nach einem am 22. Februar 1921 im deutschen Juristenvereine zu Prag gehaltenen Vortrage). Berlin 1922; Epstein, Leo: Studien-Ausgabe der Verfassungsgesetze der Tschechoslowakischen Republik: unter Berücksichtigung der Gesetzesmaterialien, der Rechtsprechung und der alten *österreichischen* Verfassungsgesetzgebung, sowie mit Hinweisen und Bemerkungen versehen. Zweite, vollständig umgearbeitete Auflage. Reichenberg 1932.

⁴⁹ Epstein, Leo: Das Deutschtum Prags: betrachtung anlässlich der letzten gemeindewahlen, Sonderdruck aus „Nation und Staat“, 1. Jahrgang, Heft 6, 1928, s. 3.

⁵⁰ Archiv SN, Section des Commissions administratives et des questions de minorités, kart. 1621, Výzva adresovaná Společnosti národů, datována 19. srpna 1922.

⁵¹ Charles Tufton (1879–1923), v letech 1912–1920 působil na britském ministerstvu zahraničních věcí, od roku 1920 ve vedoucí pozici. V letech 1920–1922 měl na starost záležitosti Společnosti národů. Blíže viz <http://www.gulabin.com/britishdiplomatsdirectory/pdf/britishdiplomatsdirectory.pdf>, s. 496. [8. 3. 2017]

⁵² Archiv SN, Section des Commissions administratives et des questions de minorités, kart. 1621, dopis datován 4. září 1922, podepsán Eric Colban.

Völkerbundligy v březnu 1923.⁵³ Zjevně ale ani tyto rozhovory nepřinesly žádné výsledky, již v dubnu 1923 totiž Medinger telefonoval do sídla Společnosti národů a popisoval situaci Němců v Československu.⁵⁴ Na jaře 1925 Eric Colban znovu vyjednával se zástupci Völkerbundligy Leo Epsteinem a vysoce postaveným politikem Franzem Spinou,⁵⁵ nejspíše bez větších úspěchů.

Ke Společnosti národů i v následujících letech docházely stížnosti na československou pozemkovou reformu,⁵⁶ jejichž pole bylo poměrně široké, od jazykové otázky přes školství až k německým lázeňským městům v Československu.⁵⁷ Pozemkové reformě vytýkali nacionální charakter a svědoli Státního pozemkového úřadu. Často poukazovali na zákonné zvýhodňování legionářů při přidělení zabrané půdy v rámci pozemkové reformy, vykládané jako nacionalizační prvek pozemkové reformy a důkaz její „protiněmeckosti“.⁵⁸ Medinger se pokoušel ovlivnit veřejné mínění i mimo Společnost národů. Vykonal cestu do Británie, kde v rozhovoru s novinářem komentoval agrární reformu a uváděl, že je „nespravedlivě prováděna a užívána jako zbraň proti minoritám“.⁵⁹ Tato jeho výprava však nepřinesla významnější výsledky.

Ve třicátých letech se Völkerbundlīga stala významnou platformou pro rozvíjení aktivit Sudetendeutsche Partei, která prostřednictvím její členské základny vykonávala svoji vlastní zahraniční politiku – využívala kontaktů bývalých šlechticů na zahraniční aristokraty, diplomaty apod. Völkerbundlīga dokonce sehrála významného zprostředkovatele při tzv. Runcimanově misi. Alfons Clary-Aldringen, v té době již předseda Völkerbundligy, Ulrich Kinský a Max Hohenlohe hostili setkání Waltera Runcimana s Konrádem Henleinem a Karlem Hermannem Frankem. Völkerbundlīga ostatně pomáhala zajišťovat britské delegaci i další program, čímž se stala účinným nástrojem Sudetendeutsche Partei.⁶⁰

Zakladatel Völkerbundligy Wilhelm Medinger disponoval vlivnými kontakty a jako člen Národního shromáždění ČSR představoval silného protihráče oficiální československé politice. Stížnosti, jež Völkerbundlīga přenášela na mezinárodní úrovni, však u Společnosti národů vyslyšeny nebyly. Záležitosti menšinové politiky (i pozemkové reformy) byly pochopitelně vnímány jako vnitřní záležitost státu. Ostatně až od poloviny dvacátých let bylo možno řešit pozemkovou reformu před smíšenými rozhodčími soudy, které působily při Společnosti národů.

⁵³ Tamtéž, kart. 1686, záznam datován 28. března 1923, podepsán Eric Colban.

⁵⁴ Tamtéž, kart. 1686, záznam ze dne 12. dubna 1923, podepsán Eric Drummond.

⁵⁵ Tamtéž, kart. 1623, dopis adresovaný španělskému diplomatovi Pablu de Azcárate ze dne 30. dubna 1925, podepsán Eric Colban.

Franz Spina byl profesorem slavistiky na Německé univerzitě v Praze, věnoval se českým a slovanským kulturním dějinám, spoluzakládal časopis Slavische Rundschau. V roce 1920 se stal poslancem za Německý svaz zemědělců, později působil jako ministr veřejných prací a jako ministr zdravotnictví a tělovýchovy. Více o jeho postavě viz Höhne, Steffen – Udolph, Ludger (edd.): Franz Spina (1868–1938): ein Prager Slawist zwischen Universität und politischer Öffentlichkeit. Köln 2012.

⁵⁶ Archiv SN, Section des Commissions administratives et des questions de minorités, kart. 1624, dopis datován 6. července 1925, podepsán Wilhelm Medinger; tamtéž, kart. 2145, dopis datován 6. srpna 1928, podepsán Emil Stecker a Memorandum datováno 13. září 1928.

Jen v září 1922 bylo datováno celkem pět stížností. Viz Archiv SN, Section des Commissions administratives et des questions de minorités, kart. 3931, Petitions addressed to the League of Nations by the German minority in Czechoslovakia, and considered as admissible from 1920 to June 1929.

Konkrétně se jedná o tato data: 1., 5., 16. a 19. září 1922 podala German League in Czechoslovakia. Dne 13. září 1922 podala German Parliamentary Union in Czechoslovakia.

⁵⁷ Tamtéž, kart. 1620–1624; Jelínková, Dita: Transformace životní reality Alfonse Clary-Aldringena, s. 114.

⁵⁸ AMZV, III. sekce, kart. 843, Poznámky k II. memorandu rakouské ligy pro Společnost národů, s. 8.

⁵⁹ AKPR, KPR-T tajně (1921–1944), Dr. Medinger Vilém, velkostatkář Malá Skála T499/21, kart. 50, dopis ministerstvu zahraničních věcí o sledování anglického pobytu Medingera, datován 23. června 1923.

⁶⁰ Blíže viz Jelínková, D.: Transformace životní reality Alfonse Clary-Aldringena, s. 121–124.

Závěr

Príspevek nastínil obranné strategie části německé menšiny (velkostatkářů) prvorepublikového Československa v souvislosti s první pozemkovou reformou. Jejich součástí byla snaha o přesun boje proti reformě na mezinárodní pole. Za tímto účelem byly vytvořeny zájmové spolky, jež se pokoušely ovlivnit veřejné mínění, ať už žurnalistickými, politickými či jinými aktivitami.

VdSdZ Josefa Korce byla epizodickou záležitostí, jež si nevydobyła širšího významu. Hlavní náplní činnosti bylo vydávání periodika a snaha korespondenčně působit na zahraniční politiky. Spolek fungoval jen krátce, a to ještě neformálně. S tímto projektem spojil své záměry a finanční prostředky Heinrich Beaufort, majitel Bečova nad Teplou. Důležitější roli sehrálo sdružení Völkerbundliga, jehož hybnou silu tvořil velkostatkář Wilhelm Medinger.⁶¹ Na domácí scéně se jednalo o významný spolek, prosazující cíle bývalých šlechtických velkostatkářů a německé menšiny. Provádění pozemkové reformy ale nijak výrazně neovlivnil. Zůstává otázkou, zda o sobě tato sdružení věděla a snažila se navázat spolupráci. Předmětem dalšího výzkumu zůstává, nakolik tyto dva spolky propojuje rok 1922, kdy skončily aktivity Korcovy VdSdZ a ustanovilo se Medingerovo sdružení. Možná se jednalo o náhodou, Medinger ale mohl svou činností na Korce navázat. Nesporným faktem zůstává, že si Medingerova Völkerbundliga vydobyła mnohem většího významu a prestiže. Materiál dochovaný v archivu Společnosti národů v Ženevě naznačuje, že si v zahraničí nikdo nepovšiml existence většího množství československých spolků Völkerbundliga, vnímaných jako jediný lobbistický subjekt.

Ein (miss)erfolgter Versuch um die Diskreditierung der ersten Bodenreform – die Völkerbundliga und ihre Aktivitäten im internationalen Forum

Der Beitrag thematisiert die Position der deutschen Vereine „Völkerbundliga der Sudetenländer, deutscher Zweig“ (VdSdZ) und „Deutsche Liga für Völkerbund und Völkerverständigung“ (DL) zur ersten tschechoslowakischen Bodenreform. Die Autorin beschreibt Lebensgeschichten von Vertretern der beiden Vereine im Kontext der Stellung der deutschen Minderheit in der Tschechoslowakischen Republik in den Jahren 1918–1938. Des Weiteren analysiert sie die Strategien, die die beiden Vereine zur Diskreditierung der Bodenreform auf dem internationalen Parkett nutzten. Die Verfasserin sucht außerdem nach Zusammenhängen zwischen den beiden Vereinen – ein Bindeglied ist dabei die Figur von Leo Epstein, eine direkte Verbindung muss aber noch weiter erforscht werden.

Im Text wird der VdSdZ-Gründer Josef Korec vorgestellt. Er verließ mit seinen politischen Aktivitäten gegen das Gesetz und emigrierte später nach Deutschland. Nach seiner Rückkehr in die Tschechoslowakei beteiligte er sich als NSDAP-Anhänger erneut am öffentlichen Leben. Viel Aufmerksamkeit wird Korec' Auslandskontakten am Anfang der 1920er Jahre und seiner Sympathie für die internationale Bewegung Union of Democratic Control gewidmet. Nach der Emigration Korec' 1922 wurde die Tätigkeit der VdSdZ unterbrochen. Es entstand die DL unter der Leitung des erfahrenen Diplomaten und Großgrundbesitzers aus Malá Skála / Kleinskal, Wilhelm von Medinger. Medingers Bewegung war vor allem von der Bemühung gekennzeichnet, die Bodenreform vor dem Völkerbund zu diskreditieren. Er

⁶¹ Glassheim, Eagle: Urození nacionalisté. Česká šlechta a národnostní otázka v 1. pol. 20. století. Praha 2012, s. 116. O postavě politika Medingera pojednává článek: Krüger, P.: Wilhelm von Medinger, die internationale Ordnung nach 1918, s. 257–276; AKPR, KPR-T tajné (1921–1944), Dr. Medinger Vilém, velkostatkář Malá Skála T499/21, kart. 50.

erreichte dabei zwar keinen bedeutenden Erfolg, seine Bewegung bot aber schließlich ein „wirksames Manipulationsinstrument“ der SdP.

Un(successful) attempt to discredit the First Land Reform – Völkerbundligen and their activities on the international stage

The topic of the paper is the attitude of the German associations Völkerbundliga der Sudetenländer deutscher Zweig (VdSdZ) and Deutsche Liga für Völkerbund und Völkerverständigung (DL) to the First Czechoslovak Land Reform. The text deals mostly with the life of representatives of both associations in the context of the situation of the German minority in the Czechoslovak Republic in 1918–1938. It analyses strategies that both associations used in order to discredit the Land Reform on the international level. The paper also tries to find the link between both associations – the promising connection represents the personality of Leo Epstein, yet the direct link is subject to further research.

The text presents the founder of VdSdZ Josef Korec that later, due to his political activities, got into conflict with Czechoslovak law and, subsequently, fled to Germany. After his return to Czechoslovakia as a supporter of NSDAP, he got involved again in public life. Considerable space is dedicated to Korec foreign contacts at the beginning of 1920s and to his adhesion to international Union of Democratic Control. After Korec' emigration in 1922 and cease of activities of VdSdZ, the DL was established under the leadership of an experienced diplomat and landowner from Malá Skála Wilhelm von Medinger. The Medinger's movement developed efforts to discredit the Land Reform at the League of Nations, however, it did not achieve any considerable results; his movement finally became “an efficient instrument of manipulation” of the Sudeten German Party.

Příloha 1

1921, 20. července – Praha:

Dopis Josefa Korce britskému ministerskému předsedovi Davidu Lloydovi Georgovi⁶²

NA, PMV I, sign. 225-286-29-9, kart. 286.

Překlad z anglického originálu, jedná se o dopis psaný na průklepovém papíře

Prvnímu ministru vlády Jeho Veličenstva.

Sire,

Důmyslné řešení irské otázky dodává mi smělost obrátit se k Vám v záležitosti tak důležité, že může mít vliv na osud celé Evropy.

Nemohu předpokládat, že podám mínění o rozhodnutí světových problémů pomocí mírových smluv, poněvadž nejsem dosti informován o materiálu a duchovních základech ne-evropských zemí, jež mají vliv i na náš kontinent.

Fakt, na který si přejí obrátit laskavou Vaši pozornost, jest ten, že ve jménu Anglie páse se v jedné z nejpózežnanějších zemí centrální Evropy nespravedlnost a že se dějí věci, které mohou mít nedozírné následky pro budoucí všeobecný rozvoj.

Jedná se o území dřívějšího Rakousko-Uherského mocnářství. Zřízení se tohoto státu bylo nezbytným, poněvadž „koruna“ nedovedla udělití snaživým slovanským národům tu míru politické samostatnosti, již v našich dnech seburčení nemůže žádný národ postrádati;⁶³ dále i proto, že tento stát, určený přírodou hráti pacifickou roli na evropském politickém jevišti, pustil se proti svému určení do válečných podniků.⁶⁴

Nevstupoval bych na toto zvláštní pole, ale doufám, že jsem schopen kritisovati ekonomické a politické činitele těchto krajů na základě svých praktických zkušeností právě tak jako své vědecké práce, politické a žurnalistické činnosti a svých vztahů k vedoucím politickým stranám těchto krajů. Jako důkaz svého nejobektivnějšího nazírání na problém dědičných států může sloužiti fakt, že – předně – pocházím ze smíšeného manželství (můj otec byl Čech, moje matka Němka),⁶⁵ dále, že nejsem členem ani jedné politické strany, ačkoliv požívám v značné míře jejich sympatií a za třetí, že udržuji přátelský poměr s uherskými vládními kruhy právě tak jako s německo-rakouskými.

Vraceje se k příčině shroutení se Habsburské monarchie, chci vyčerpati tento problém nejlépe těmito otázkami:

Jak prospěla mírová smlouva St. Germainská a Trianonská⁶⁶ k zlepšení národnostních problémů v těchto krajích?^a

⁶² Dopis poslán přes prostředníka na adresu Col. B. M. Gardner, Trafalgar Square, London.

⁶³ Josef Korec naráží na skutečnost, že v habsburské monarchii nikdy neproběhlo Rakousko-České vyrovnání po vzoru Rakousko-Uherského. O snahách Čechů například viz Priesterová, Eva: Stručné dějiny Rakouska. Praha 1954, s. 442n.; Kvaček, Robert: České dějiny II. Praha 2002, s. 44–101.

⁶⁴ Není jasné, co přesně má Josef Korec na mysli, pravděpodobně by se mohlo jednat o vojensko-politické spojenectví Malou dohodu, válku s Polskem o Těšínsko, boj proti Maďarské republice rad. Blíže viz Kubě, Eduard – Klímek, Antonín: Československá zahraniční politika 1918–1938. Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů. Praha 1995, s. 26–42.

⁶⁵ NA, PMV I, sign. 225-288-1, kart. 288. Zpráva o Korcovi, ze dne 9. dubna 1920, podpis nečitelný.

⁶⁶ Minoritní Saint-Germainská smlouva (nebo též Malá St. Germainská smlouva) je zkráceným označením Smlouvy mezi čelnými mocnostmi spojenými i sdruženými a Československem, podepsaná v Saint-Germain-en-Laye dne 10. září 1919, kterou byla Podkarpatská Rus začleněna do Československa. Trianonská mírová smlouva, Trianonská smlouva (též „Trianonský mír“) je jedna z pařížských mírových smluv a byla podepsána 4. června 1920 v paláci Velký Trianon v zámku Versailles poblíž Paříže. Smlouva stanovila hranice maďarského státu jakožto nástupce Uherska po skončení 1. světové válce. O vyjednávání na mírové kon-

Shora uvedené mírové smlouvy roztržily celou ekonomickou jednotu v různých částí, vy-
bavily je neomezenou svrchovaností a nechrání menšiny, leč úmluvami, které existují jenom
na papíře. Ze stanoviska etnografického jsou zde jen dvě čisté národnosti státy, Uhersko a Ně-
mecké Rakousko; všechny ostatní jsou státy národnostně smíšené a to ještě hůře než bylo Ra-
kousko. Dle čísla 1. a 2. statistického bulletinu Československé Republiky – leden 1920⁶⁷ – růz-
nost národů žijících na československém území jest ciferně označena těmito číslicemi:

Čechové	6 351 663
Němci ^b	3 828 974
Slováci ^c	1 702 873 ⁶⁸
Maďari ^d	1 071 578
Ukrajinci ^e	432 929
Poláci (s Těšínem) ^f	277 792
	<hr/>
	7 314 146

Z těchto číslic jest vidno, že všechny menšiny dohromady představují většinu v poměru
k vládnoucí české národnosti.

Stejně tomu je v Jugoslavii, kde Slovinci, Chorvaté a Černohorci (nehledě na Macedon-
ce) tvoří větší polovici celkového obyvatelstva nežli Srbové, kteří nyní vládnou. Poměry
v Rumunsku jsou podobné.

Kromě těchto domácích konfliktů v nových nástupních státech jsou ještě jiné konflikty
mezi nimi, neboť se navzájem ohraničují tarifní stěnou a soupeří ve zbrojení.

Ačkoliv československá mírová armáda daleko převyšuje armádu starého Rakouska, není
její výkonnost valná, poněvadž každý druhý voják nosí svoji zbraň neochotně.⁶⁹

V širokých vrstvách „vřdupaných“ národností jest silná touha po dřívějším státním uspo-
řádání, touha, na kterou se odpovídá vojenskými opatřeními „Malé Dohody“. Jsem zcela
jist, že v případě plebiscitu, který by měl rozhodnouti o alternativě, má-li být udržen bývalý
stav věcí, či má-li být zřízen federativní stát, odpověď by zněla ve prospěch prvního návrhu.

Z debat v anglické sněmovně a v pařížském parlamentu o smlouvě trianonské a několika
jiných k ní se vztahujících themeatech, možno souditi, že všechny tyto problémy jsou velmi
dobře známy jak v Anglii tak i ve Francii a že za nejlepší cestu pro rekonstrukci se pokládá
pacifism a nikoliv militarism, zvláště vzhledem k nebezpečí komunistického převratu.

Nevím dosud, jak východo-asijský problém bude rozřešen.⁷⁰ Ale jedno jest jisté. V přípa-
dě nové války tyto kraje musí zůstatí neutrálními; jestliže ne, pak velmocí to zaplatí draze.
Jest v zájmu velmocí vytvořiti zde ostrov míru a demokracie.

---

ferenci viz Macmillanová Margaret: Mírotvorci, pařížská konference 1919. Praha 2004; Více o St. Germainské smlouvě a menšinové politice viz Beneš, Zdeněk – Kural, Václav: Geschichte verstehen: Die Entwicklung der deutsch-tschechischen Beziehungen in den böhmischen Ländern 1848–1948. Praha 2002, s. 67–75.

⁶⁷ Blíže viz Statistická příručka republiky Československé I. Praha 1920, s. 96 (Prozatímní data o výměře a obyvatelstvu republiky Československé).

^a Podtrženo autorem.

^b V dopise označeno jako menšina.

^c V dopise označeno jako menšina.

^d V dopise označeno jako menšina.

^e V dopise označeno jako menšina.

^f V dopise označeno jako menšina.

⁶⁸ Statistické šetření pracuje jen s československou obcovací řečí (nikoliv českou a slovenskou). Josef Korec ovšem ve svém dopise obcovací řeči oddělil, zřejmě aby ukázal, že na území ČSR žilo více Němců než Slováků.

⁶⁹ Ke stavu československé armády blíže viz Kárník, Zdeněk: České země v éle první republiky (1918–1938), I. díl. Praha 2003, s. 163–169.

⁷⁰ Josef Korec pravděpodobně naráží na intervenci Japonska na Sibiři. Podrobněji viz Reischauer, Edwin – Craig, Albert: Dějiny Japonska. Praha 2006, s. 228–229.

Jest velmi těžko nakreslit Vám obraz zdejšího ekonomického úpadku. Ale myslím, že by bylo záhodno, aby sem přišla nějaká komise (ovšem neoficiálně, jako byla komise od sekretariátu Völkerbundu)⁷¹ a informovala se o skutečných poměrech zde a poznala nebezpečí tryskající z nynějšího stavu.

Jsem přesvědčen, že zahraniční úřady v různých hlavních městech dědičných států, posílají podobné zprávy, jaké by zaslala informační komise; ale já se obávám, že na základě těchto oficiálních zpráv nebude možno vytvořit systém pro zlepšení situace. Horizont legací a vyslanectev jest omezen a ohraničen. Dovolil-li jsem si obrátit se k Vám, Excellenci, tedy učinil jsem tak v přesvědčení, že všechny tyto otázky musí být vyřízeny velmi rychle a že se obracím k autoritě, požívající důvěry civilisovaného světa, že se jejím schopností podaří urovnat politické otázky bez jakýchkoliv nesnází.

Stanovisko Anglie k otázce Horního Slezska⁷² přispívá velice k utvrzení její vážnosti v centrální Evropě a v širokých kruzích neutrálních států. Italské stanovisko musí být rovněž uznáno. Ale pouhá dobrá vůle není a to věci uskutečnit. K tomu jest třeba moci a ta jest nad Temží a takřka ve Vašich rukou. Rozřešení chaosu a rekonstrukce nemůže být očekáváno než od Anglie a to tím více, že takováto politika jest ve shodě s Francií. Jest nesporné, že tento stav nemůže trvat již dlouho, neboť hlavní tratě, po nichž denně se bral obchod ve sta vlcích, jsou nyní zarostlé travou,⁷³ ježto úzkoprsý nacionalismus chce Vídeň, tuto trůnu zbařenou veličinu, vydati na smrt. Jest nemožno, aby lid v počtu tří a půl milionů, jako Němci v Československu, byl zbaven svých neprimitivnějších práv, aby mu byla podkopávána půda pod nohama, a to ve více než v přeneseném smyslu, agrární reformou, která si osobuje právo zákona, ačkoliv byla vydána nelegální zákonodárnou. Nemůže dále trvat, aby dva miliony Slováků a pět milionů Chorvatů v království SHS bylo vyloučeno ze zákonodárství uměle vytvořenou majoritou.

Dovolují si k tomuto dopisu přiložit dvě mapy Československa, z nichž mohou být národnostní poměry v Čechách, na Moravě a ve Slezsku posouzeny. Zvláště mapa Čech jest zajímavá u srovnání s jejím českým duplikátem. Česká mapa nezná žádných Němců v Čechách, jak zřejmo z klíče k značkám. Fialová barva značí české kraje, bílá tzv. „gemischtsprachige“ (kraje obou jazyků) a zelená barva označuje „lesy“. Německé území není v ní zakresleno.⁷⁴

Před krátkem kníže Beaufort a já jsme měli příležitost informovat dánského zástupce v sekretariátu Völkerbundu o skutečném stavu, když jsme autem projížděli hranice různých jazyčných okresů. Přesvědčil se na vlastní oči a uši, že shora míněna mapa Čech je úmyslem sfašována.⁷⁵

Vaše Excellence by nevěřila, jakému utrpení byl vydán vysoce vzdělaný lid, neboť i v sovětském Rusku právo vlastnické jest lépe chráněno nežli zde. Dovolují si Vás upozornit na podtržené místo v Memoriiál III., kterýmžto dokumentem čeští delegáti klamali pařížskou konferenci do té míry, že německá území obydlená třemi a půl miliony Němců byla přisouzena Československu. Tento pasum ukazuje krutost vůči Němcům, zaviněnou Čechy. Výsledek sčítání lidu v r. 1921 dává k tomu ilustraci, neboť úbytek německého obyvatelstva obnášel kolem 100 000 v poměru ke vzrůstu 100 000 obyvatelstva českého, čemuž lze snad

⁷¹ Není jasné, na kterou z komisí Korec naráží.

⁷² V březnu 1921 v Horním Slezsku proběhl plebiscit, zda bude připojeno k Polsku či k Německu – zhruba 700 000 hlasovalo pro Německo a cca 480 000 pro Polsko. Blíže k politice jednotlivých mocností viz Wiszewski, Przemyslaw: In the shadow of nation-states. Silesia divided (1918–1945). In: Cuius regio? Ideological and Territorial Cohesion of the Historical Region of Silesia (c. 1000–2000), vol. 4. Wrocław 2014, s. 9–16.

⁷³ Josef Korec naráží na zavedení celních hranic mezi jednotlivými státy dříve společného Rakousko-Uherska.

⁷⁴ Bohužel původní přílohy k dopisu se nedochovaly.

⁷⁵ Jedná se o v článku uváděnou expedici Helmera Rostinga a jeho společný výlet s Korcem a Beaufortem na Kralovicko a Petrovicko.

no porozuměti, poněvadž Němci převážně obývají města, zalidňují hustě průmyslové okrese, kdežto Češi obývají úrodné roviny.⁷⁶

Jak sliby článku VI. obsaženého v Memoríálu byly dodržovány, jest nejlépe zřejmo z fakta, že 1 500 německých školních tříd bylo uzavřeno od doby založení Československé Republiky. Dítky státních úředníků jsou hnány bodáky do českých škol.

Slovensko není na tom lépe a já bych o tom pojednal ve větším měřítku, kdybych měl k dispozici materiál z autentických pramenů, jako v záležitosti Československých Němců.

Legionáři, čeští desetěří z rakouské armády, vrátivší se z Ruska, tvoří zvláštní stát ve státě, podobně jako důstojnické bandy v Uhrách, a vyhlašují své vlastní zákony.

Poněvadž nevěřím, že by v Anglii toto vše bylo známo, doufám, že, Vaše Excellence, laskavě věnuje pozornost mému dopisu.

V nejhlubší úctě

Josef Korec, vydavatel „Völkerbund-u“, Karlovy Vary, Purkstrasse, Čsl.⁷⁷

---

⁷⁶ Komentář k metodikám sčítání lidu a k interpretaci jejich výsledků viz Kárník, Z.: České země v éře první republiky, s. 87–90.

⁷⁷ Dopis obsahoval přílohy: výtisky Völkerbundu, 3 opisy dopisu: To the Prime-Minister of His Majesty's Government, 1 G. Freytag's Völker- und Sprachenkarte von Mittel-Europa nebst Italien und der Balkanhalbinsel, 1 Perko Schulkarte von Böhmen nach dem Stande vom Jahre 1905, 1 mapa „Naše pohraničí“ – Stav českých škol na prahu r. 1920, 1 výtisky „Einzelberichte aud Josef Lindner z Wirtschaftsgeographic Deutsch-Südost-Sudetienas“, 1 Auflage Bevölker. Statistik, 1 Memoire III. v německém a anglickém jazyce, 1 výtisk „Deutschland und der tschechische Imperialismus“ Sonderabdruck aus der Zeitschrift des Hilfvereines für Deutschböhmen und die Sudetenländer, Sitz Wien.

Příloha 2

1921, srpen:

Článek Josefa Korce v časopise *Foreign Affairs*

Foreign Affairs. A journal of International Understanding, vol. III., No. 2, August 1921, s. 28.

The „International League of Sudetic Peoples“, which affiliated to the U. D. C., was dissolved, as you know, by the Czech Government in December 1920. There was no implied action against the U. D. C. on the legal ground that the U.D.C. was not mentioned in the statutes of the League. We now propose to recreate the U.D.C. in Czecho-Slovakia under the title of „Preparatory Association for a League of Nations,“ in which affiliation to the U.D.C. is formally stated in the statutes. A nationalist Czech body has recently been established (Statovedetska společnost) which is a branch of the League of Nations. We have adopted its statutes, substituting for the „League of Nations“ the „Union of Democratic Control.“ This will be a test. Will the Czech authorities permit the creation of a U. D. C.? The existing law is on our side. The U. D. C. is detested by the Czech authorities because it is defending the rights of minorities, *because all the oppressed peoples in the republic of Czecho-Slovakia are represented in our movement*, and because every act of the present Foreign Minister is closely scanned and discussed. The persecution to which the world-wide movement created by your colleagues and yourself has been subjected here has but intensified that movement. The principles you have proclaimed, and the constant encouragement you give to us all, have become a rallying point and an inspiration to millions of men and women in our part of Central Europe. They are the spinal column of our future political freedom. Your work is far greater and more distributed than, I think, even you suspect.

(As we go to press we learn that the Czecho-Slovakian Government has refused to sanction the formation of the Society. We are not surprised. But by its reactionary policy the Czech Government is doing itself no good, as it will in due course discover. – Ed. *Foreign Affairs*.)